

ሳልሳይ ትእዛዝ እግዚአብሔር
ዕለተ እግዚእነ (መዓልቲ ጎይታ)
መዓልቲ ሰንበት አክብር

እታ እግዚአብሔር ዝገበራ መዓልቲ ዓወት እዚአ ኣያ፣ በአኦ ንተሓጎስን
ባህ ይበለናን (ዘፀ 31:17፣ 23:12።)

ታሪኻዊ አመጸጽ መዓልቲ ሰንበት።

1. ሰብ ኣብ ሕይወቱ እግዚአብሔር ኣዚዞዎ ጥራሕ ዘይኮነ ዕረፍቲ የድልዮ እዩ። ካብ መጀመርያ ጀግሩ ታሪኽ ከም ዝሕብር ንጊዜ ኣብ ሸውዓተ መዓልቲ ከምዝተመቐለ ነንብብ። ቀዳሞት ግብጻውያን ካልዳዎያን ግሪኻውያን ሮማውያን ንጊዜ መቐቓሎም ከም ዝተጠቐሙሉ ታሪኽ ይሕብረና። ኣብዞም ኩሎም ኣህዛብ ሓንቲ መዓልቲ ከም ሰንበት ተኸቢራ ትውዕል። ኣብ ቅዱስ መጽሓፍ ቅድሚ ካብ ግብጽ ምውጻእም እስራኤላውያን ፍሉይ ዕለት ኣምልኾን መዓልቲ ሰንበት የክብሩ ከም ዝነበሩን ኣይንርእን። ካብ ግብጺ ምስ ወጹ እዩ ንዕለተ ሰንበት ምክባር ዝጀመሩ። ሓንቲ መዓልቲ ብፍሉይ ምቕዳስ ኣብ ኣይሁድ ጥራሕ ዘይኮነ ኣብ ብዙሓት ካልኦት ኣህዛብ እውን ነሩ እዩ። ፊኒቻውያን ንኣብነት ሓንቲ መዓልቲ ሳቲርን ንዝብልዎ ኣምላኾም ከምልኹ ሓንቲ መዓልቲ የብዕሉ ከምዝነበሩ ታሪኽም ይነግረና። ኣብ ታሪኽ ግሪኻውያን ሻብዓይቲ መዓልቲ ቅድስት ዕለት ገሮም ከም ዝርእይዎ ከምዝነበሩ ሻምነይቲ መዓልቲ ከኣ ንዘለዓለምዎ ዕረፍቲ ከም ዘፈይዎ ታሪኽም ይነግረና። ኣብ ታሪኽ ደቅሱብ እምብኣር መዓልታት ኣብ ሸውዓተ ምምቃል ከምኡ ሓንቲ ካብኣን ንፍሉይ ዕረፍትን ኣምላኾን ገሮም ከምዘብዕሉ ዝነበሩ ታሪኽ ኣነጻሩ ይነግረና።
2. ሰብ ሰራሕ ዝነብር ሰለ ዝኾነ ዕረፍቲ ክገብር ግድነት እዩ። ዕረፍቲ እንተዘየሎ ሰውነትና ይደክም ብሳዕብኑ ኸኣ ድኻም ሕግም የጥቅእና። ኣብ ታሪኽ ብዙሓት ጸረ ክርስትና ንመዓልቲ ሰንበት ከትርፉ ብብእዮኑ ከምዝተቐልቀሉ ታሪኽ ይነግረና። ናይ ኮሙኒዝም ኣተሓሳስባ ከምኡ ኣልቦ እግዚአብሔር ዝእምኑ ምዓልቲ ሰንበት ክሰዕሩ ዘይገብርዎ ነገር የለን። ነዚ ኣብነት ክኾነና ኣብ ጊዜ ናይ ፈረንሳይ ናዕቢ (ረቮሎሽን) ሰንበት ከትርፉ ብዙሕ ተገሩ ነሩ ነዚ ክትክኡ ኢሎም ናይ ዓሰርተ መዓልቲ ሶምን ፈጠሮም ነሮም እንተኾነ ድሕሪ ዓሰርተ ክልተ ዓመት ናይ እቲ ናዕቢ እዚ ክኸውን ከምዘይክእል ርእዮም ኣብቲ ልሙድ ዕረፍቲ ኣብ ሸውዓተ መዓልቲ ዝብል ተመሊሶም። ሰብ ናይ መንፈስን ናይ ሥጋን ዕረፍቲ የድልዮ። ካብቲ መዓልታዊ ዝገብር ውጽእ ኢሎ ናይ መንፈስን ናይ ሥጋን ተሓድሶ የድልዮ እዚ ኸኣ ዕረፍቲ ብምግባር መንፈሱ ዘሐድስ መዘናግዒ ብምግባር ይገብር። ሰለዚ ሓደ መዓልቲ ኣብ ሶምን ምዕራፍ ኣብ ታሪኽ ደቂ ሰብን ኣብ ሕይወትና እንተ ረኤናዮ ኣድላዩ እዩ። ኣብ እምነት ጥራሕ ዝተመርኮሰ ኣይኮነን ዕረፍቲ የድሊ እዩ። ነቶም እንኣምን ከኣ ብዘያዳ ኣምላኽ ዝወሰና ዕለተ ሰንበት ክነክብር ኣዚዞና።

ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ልዮን መበል 13 ግንቦት 15 1891 ንሰራሕተኛታት ምክንያት ዕረፍቲ ሰንበት ክገልጹ እንከለው. “ሰንበት ምዕራፍ ማለት ካብ ዝኾነ ሰራሕ ደው ኢልካ ምዘናይ ማለት ኣይኮነን፣ ከምኡ ገንዘብካ ኣብ ዘይኸውን ምጥፋእ ማለት ኣይኮነን እንታይ ካብዝኾነ ክትቐድስ ዝክእል ነገራት ተኸልኪልካ ንነፍሲ ዝጠቐም ነገራት ምግባር” እዩ ይብሉ። ንምድራዊ ነገራት ንግዚኡ ኣወንዚፍካ ኣብ ሰማያዊ ነገራት ኣድህቦ ምግባር እዩ ይብሉ። በተክርስትያን እምብኣር ሰብ ከዕርፍ ኣሞ ምስ ኣምላኽ ርክብ ክገብር ብፍላይ ኣብ ዕለተ ሰንበት ትእዘዘና።

ሰንበት አብ ብሉይ ኪዳን።

አብ ብሉይ ኪዳን ዝበዛሌ ብዛዕብኡ ዝተጻሕፈላ ካብ ኩለን ዓሰርተ ትእዛዛት ሳልሳይ ትእዛዝ እያ። አብ ዘዕለትን ዘዳግምን መዓልቲ ሰንበት እንታይ ምኃናን ከመይ ገርም ከብዕልዎ ከም ዝግለጽን ብዝተፈላለዩ መገዲ ገለጸግ ይርከብ። አብ ዘጸአት ሰንበት ሶሙናዊ ዝኾነ ናይ እቲ እግዚአብሔር ክፈጥር እንከሎ ዘሕለፎ እያ። (ዘጸአት 20:8-11) ርአ። አብ ዘዳግም መዓልቲ ሰንበት ናይ እቲ እግዚአብሔር ነጻ ካብ ግብጺ ዘውጽኦም ዝኾነ እያ። (ዘዳግም 5:12~15)።

አብ ብሉይ ኪዳን መዓልቲ ሰንበት ከክብሩ ካብ ዝኾነ ዘድክም ግዙፍ ሥራሕ ከዕርፉ መዓልቲ ዕረፍቲ ክትከውን ሙሴ ኣዚዞ። እግዚአብሔር ንሙሴ “ቀዳሲኹም ኣነ እግዚአብሔር ከምዝኾንኩ ክትፈልጡ አብ መንጎይን አብ መንጎኹምን ንውላድ ወለዶኹም መፈለግ እያ እሞ ሰንበተይ ኣጸቢቕኩም ሓልዉ” በሎ (ኦሪ. ዘዳ 31:13)። ሰንበት ንትቕጂ ሰብ እሞ ሰብ ንኣምላኹ ዝሓሰበላ መዓልቲ ድጎነትና እያ። ከመይ እግዚአብሔር ንዓለም ምሉእ ብሸዱሽተ መዓልቲ ሰማይን ምድርን ባሕርን ነቲ አብኡ ዝርከብን ኩሉን ፈጠሩ ብሓብዓይቲ መዓልቲ ኣዕረፉ እዩ። ንሰንበት ከኣ ባሪኽዋን ቀዲሰዋን እዩ (ዘፀ 20:22)።

ሙሴ “ብመዓልቲ ሰንበት ንምቕዳሳ ዘክር ሸዱሽተ መዓልቲ ሥራሕካ ኩሉ ግበር እታ ሓብዓይቲ ግና ናይ እግዚአብሔር ኣምላኽካ ሰንበት እያ እሞ ብኣኣ ንሰኻን ወድኻን ዓልካን ግዙእካን ግዝኣትካን ማልካን አብ ውሽጢ ደገኻ ዚነብር ስደተይናን ሥራሕ ዝብልዎ ኣይትግበሩ”በለ (ዘጸ 20:10)። ሰንበት ብዕብራይስጢ ሻባት ሓብዓይቲ መዓልቲ ማለት እዩ። ዓንቀጽ ክኾውን እንከሎ ከኣ ሥራሕ ምሕዳግ የሰምዕ፣ ኣይሁድ ነዛ ሓብዓይቲ መዓልቲ ካብ ባርነት ግብጺ ዝወጹላ፣ በግዕ ፋሲካ ዝሓረዱላ ፣ ካብ መቐዘፍቲ መልክኽ እግዚአብሔር ዝድጎኑላ፣ ናብ ምድሪ ተስፋ ዝነቐሉላ፣ ንምዝካር ፋሲካ ኢሎም ብዝደመቐ ኣገባብ አብ ዓመትውን የብዕልዎ ነርም።

አብ ሓብዓይ ዓመት ከኣ በዛ መዓልቲ እዚኣ ንዝተገዝኡ ባሮት ብዘይገለ ናጻ ብምውጻእ ንበዓል ዕዳ ዕድኡ ብምምሓር፣ ፍረ ኣታኽልቲ ንድኻታትን ንእንሰሳ በረኻን ብምልጋስ የክብሩዎ ነበሩ። ብኦሪት ነዛ ሎጂ ንሕና ቀዳም እንብላ ሰንበት ኢሎም የብዕልዎ ነበሩ። አብ ሉይ ኪዳን እምብኣር ሰንበት መዓልቲ ነጻነት መዓልቲ ኣምላኽ ሰብ አብቲ ፈጣሪኡ ተመሊሱ ምስኡ ምሉእ ውህደት ዝገብረላ ዕለት እያ። ሾውዓተ መዓልቲ አብ ናይ ጥቕምኻ ስራሕ ተጻጂድካ ቀኒኻ ሰንበት ከኣ አብ ኣምላኽ ተመሊሰካ ተመስገን እትብለላ፣ ጉዳይ ነፍሰኻ እትሓሰበላ እትንሰሓላ ዕለት እያ ነራ አብተን ቀዳሞት ዘመናት ድሕሪ ሙሴ።

አብ ብሉይ ኪዳን እምብኣር ሰንበት ምብዓል ቅድጂ ክርስትና ዘሎ ዘመን ዝበበዩ እዩ ነሩ። አብቲ ኣበዓዕላ ዳርጋ ካብ ቤተ መቐደስ ወጻኢ እዩ ነሩ ክንብል ንክእል እዚ ኸኣ ወላ ኣይሁድ አብ ካልእ ርሑቅ ቦታ ዝቐመቱ ወጻኢ ካብ ኢየሩሳሌም ዝነበሩ የብዕልዎ ነርም። ሰንበት ብምብዓሎም ካብ ካልኦት ኣረግውያን ህዝቢ ይፍለዩ ነርም። ሓደ ካብቲ ሓቀኛ እስራኤላዊ ዘብሎም ዝነበረ ሰንበት ዘክብሩ እንተ ኾኑ እዩ።

መጣህራን ሕጊ ዝኾኑ ሰንበት ከም መዓልቲ ዕረፍቲ ክገልጽዎ እንከለው ዝተፈለለዩ መግለጺ ይህቡ። አብ ስርዓት ኣይሁድ ካብ 39 ዓይነት ስራሓ ዘይውሕዱ ብመዓልቲ ሰንበት ክስርሑ ዘይግብኦም ስርሓት ይጥቑሱ። ካብቶም ክስርሑ ዘይግብኦም ስርሓት ክንጠቅስ እንተኾና ሓዊ ምንኻስ፣ ብኢድካ ምጥቓዕ፣ ሕሙም ምብጻሕ፣ ዝተወሰነ ምንቅስቓስ ምግባር ክልኩል እዩ ነሩ። መራሕቲ ሃይማኖት አብ ርድኢቶምን ድለኤቶም ተመርኩሶም ዳርጋ ዘይናቲ መልክዕ ኣልቢሶም ክንብል ንክእል። አብ ግ.ሓ. 1:12 ጉዕዞ መዕልቲ ሰንበት ክብል እንከሎ ቁሩብ ስጉምቲ (3000 ፊት) ማለት እዩ እዚ ዘመልክቶ ቀዳሞት ክርስትያን መብዝሕትኦም ኣይሁድ ዝነበሩ ስለ ዝኾኑ ጽልዋ ናይ ብሉይ ኪዳን ነርም። ነዚ ሕግታት እዚ ይኸተሉ ስለ ዝነበሩ ኢየሱስ ከፍርሶ ዝረኣይዎ ብዙሓት ይቐወምዎ ነርም። መብዝሕትኡ ግን መጣህራን ሕግን ገለ መራሕቲ ዘለውዎ

እምበር አብ ቅዱስ መጽሐፍ ዘሎ አይኮነን። አብ ዓድና ናይ እዚ ቅድሚካ ክርስትና ዝነበረ ስርዓት አይሁድ አብ አከባብራ ሰንበት ብዘርኢ ዓቢ ጽልዋ አሕዲሩ ይርከብ። ንአብነት አብ ገጠር ሰንበት ንመግቢ ዕለት ዝኸውን ዘይምጥሓን፤ ዝሰተ ማይ ካብ ሩባ ክተምጽእ ዘይምውራድ ከምኡ ክዳንካ ብመዓልቲ ሰንበት ዘይምሕጸብ፤ አብ ገሊኡ ቡን እውን ቆልጥም ዘይሰትዩ አለው እዚ ኩሉ ጽልዋ ናይ አይሁድ እዩ።

ነቲ ቡብግዚኡ ብዘተፈላለዩ መራሕቲ ዝተወሰኹ ነገራት ገዲፍና ሰንበት መዓልቲ አምላኽ መዓልቲ ዕረፍት ምዃና ኢና እንርኢ። እግዚአብሔር ብነብያቱን አበውን ገሩ ድላዩ ገሊጹ። ሰንበተይ አኽብሩ ጽድቂ ግበሩ እናበለ መዓልቲ ፍልይቲ ንአምላኽ ዝተወሰነት ክብርቲ ዕለት እዩ አብ ብሉይ ኪዳን።

ሰንበት አብ ሓዲስ ኪዳን።

አብተን ቀዳሞት ዓመታት ክርስትያን መብዝሕትኦም አይሁድ ስለ ዝነበሩ ንስርዓትን ሕግን አይሁድ ተኸቲሎም ይኸዱ ነሮም፤ ሰንበት ዝብል ቃል ነታ ቀዳመይቲ መዓልቲ ሰንበት ናይ ሶምን እዩ ዘሰምዕ እዚ ኸአ ካብ ቀዳሞት ሮማውያን ዝተወሰደ እዩ፤ ንሶም ክአ ካብ ግብጻውያን ዝወሰድዎ እዩ። እዚአ ዕለት አብ አረማዊያን ንፀሓይ ከም አምላኽ ክምልኹ ከለው ዘኸብሩላ ዝነበሩ ዕለት እዩ። አብ ቀዳማይ ዘመን ክርስትያን ክርስቶስ ንሱ “ፀሓዩ ጽድቅ” ምዃኑ ይርድኡ ነሮም (ሚልክያስ 4:2) ንሱ እቲ ሓኛ ወዲ አምላኽ ከማና ሰብ ዝኾነ እዩ ስለዚ ናይ ኩሉ ምንጪ ንሱ እዩ ኢሎም ስለ ዝአመኑ ኩሉ አብ እምነቶም መሰረት ገሮም ክርእይዎ ጀሚሮም።

ቀዳሞት ክርስትያን ርድኢቶምን እምነቶምን አብ ክርስቶስ እናዓበዩ ምስ ከደ ዕለተ ሰንበት ሓዲስ ሰም ተዋሃባ “መዓልቲ ጎይታ” ካብታ አይሁድ ሰንበት ዝብልዎ ቀዳም ከፈልይዎ ኢሎም። አብ ራእይ 1:9-10 “ቃል አምላኽ ብምሰባኸይን ንኢየሱስ ብምምስካረይን አብታ ፍጥሞ እትብሃል ደሴት ነበርኩ ብመዓልቲ ጎይታ ብመንፈስ ተመሲጠ ነብርኩ” ዝብል ነንብብ።

አብ ትምህርቲ ሓዋርያትን ቅዱስ ጳውሎስን አብታ ቀዳመይቲ መዓልቲ ናይ ሶምን ብሓንሳብ ተአኪቦም መሰዋዕቲ ቅዱስ ቊርባን የዕርጉ ከምዝነበሩ ከምኡ ቃል አምላኽ ይሰምዑ ከም ዝነበሩ ነንብብ። (ግ.ሓ. 20:7፤ 1ቆሮ 16:2)። አብ ድድስቅልያ ትምህርቲ ዓሰርተ ኸልተ ሓዋርያት አብ ቀዳማይ ክፍለ ዘመን ዝነበረ ዓይነት ትምህርቲ ክርስቶስ ከምዚ ዝብል ንረክብ፡ “አብ መዓልቲ ጎይታ እንግጌራ ንምቑራሰን ምስጋና ንምዕራግን ብሓንሳብ ተአክቡ፤ መሰዋዕትኹም ቅቡል መታን ክኸውን መጀምርያ ኃጢአትኹም ተናዘዙ” (ዲዳክ 14) ዝብል ነንብብ።

አብ ወንጌል ግንጽል አቢልና እንተ ረኤና ኢየሱስ ሰንበት የኸብር ነሩ ከምኡ ኸአ ብመዓልቲ ሰንበት አብ ቤት ምኽራባቶም እውን የሰተምህር ነሩ (ማር 6:2፤ ሉቃ 4:16-31)። ፈሪሳውያን ቀልጢፎም አርድእቲ ብመዓልቲ ሰንበት ብማእከል ግራት ክሓልፉ እንከለው ሰዊት ቀንጢቦም ስለ ክወሰዱ ዝረከቡም ወቐሶምም እዚ ኸአ ክግበር ዘይግብኦ ነገር ስለ ዝነበረ ሕጊ አምላኽ አፍሪስኩም ኢሎም ወቐሶምም። ኢየሱስ ወቐሳ ፈሪሳውያን አብ ልምዲ እምበር አብ ሕጊ አምላኽ ዝተመሰረተ ስለ ዘይነበረ ክሰም ነጺግዎ ሓቀኛ ትርጉም ክህቦም ጀሚሩ። ንሱ ዝቃወሞም ዝነበረ ነቶም ብመዓልቲ ሰንበት ጽቡቅ እንተ ገበረ ዝቃወሙ ንዝነበሩ እዩ ዝኹንን ዝነበረ እምበር ነቶም አብ ንአሸቲ ነገራት አተኩሮም ንሱብ ተጽዕኖ ዝገብሩ ይቐበሎም አይነበረን። ትምህርቲ ብሕጽር ብዝበለ አብቲ አብ ማር 2:27 ሰንበት እዩ ምእንቲ ሰብ ዝተፈጥረት እምበር ሰብ ምእንቲ ሰንበት አይተፈጥረን” አብ ዝብል ክንረኽቦ ንኸእል። ኢየሱስ ነዚ ክብል እንከሎ ነቲ ናይ ሰንበት ምኽባር ብክርስትያን ንሳልሳይ ትእዛዝ መሰርት አንቢርሉ።

ጎ.ኢ.ክ. እምብአር ትርጉም መዓልቲ ሰንበት ኡብ ግብሪ አርእዮና። ብግዚኡ ዝነበሩ ምሁራት ሕጊ ዝነበሮም ርድኢትን ልምድን ክሕድስ ኢሉ ብመዓልቲ ሰንበት ብዙሕ ነገራት ከምዝገበረ ወንጌል የስተምህረና። ሰንበት ደፊሩ እናበሉ ብዙጎ ይቃወም ነሮም። ነቲ ብዕወሩ ዝተወልደ ብሰንበት ምስ አሕወዮ 'እዚ ሰብአይ እዚ ሰንበት ዘየኻብር ካብ እግዚአብሔር አይኮነን... እዚ ሰብ ኃጢአተኛ ምዃኑ ንፈልጥ ኢና' (ዮሐ. 9:16-24) እናበሉ ከሲሶም። ነቲ 38 ዓመት ብሕማም ማሲኑ ዝነበረ መጻገዕ ምስ አሕወዮ ክኣ "ብሰንበት እዚ ሰለ ዝገበረ የሳድድዎ ነበሩ ኪቐትልዎ እውን ይደልዩዎ ነበሩ" (ዮሐ 5:5-16)። ነታ ካብ 18 ዓመት ሕማም ዝጎደራ ሰበይቲ ድማ ምስ አሕወዳ እቲ ዋና ቤት ጸሎት ኢየሱስ ብሰንበት ሰለ ዘሕወዳ ተቐጢዑ ነቶም ሕዝቢ ክትሠርሑለን ዝግብኡኩም ሽድሽተ መዓልቲ አለዋኹም እምበአርክስ ብኢታተን እምበር ብመዓልቲ ሰንበት ክትፍወሱ አይትምጽኡ" በሎም ጎይታና ግን "አቲም ግቡዛት ንስኻትኩም ብመዓልቲ ሰንበት ንብዕራይኩም ወይ ንአድግኹም ካብ ማእሰሪኡ ፈቲሕኩም ክተስትይዎይ አይተውርድዎን ኢኻትኩም እንሆ እዛ ካብ 18 ዓመት አትጊዛ ሰይጣን ዝአሠራ ብሰንበት መዓልቲ ክትፍታሕ ግቡእይ አይኮነን በሎም እሞ እቶም ዝቃወምዎ ዝነበሩ ኹሎም ሓፈሩ። እቲ ሕዝቢ ግን በቲ ንሱ ዝገበሮ ዘደንቐ ሥራሕ ተሓጎሰ" (ሉቃ 13:10-17)። ሰንበት ንቅድስና ንሰናይ ግብሪ ምስ አምላኽ ክንገራኸበላ ከምዝተሰርዐት ገሊጹ አስተምሂሩና። ትርጉም ሰንበት እምብአር ቀይርዎ። ቤተክርስቲያን ኡብ ትምህርቲ መምህራ ተመስሪታ ከምኡ ዓበይቲ ፍጻሜ እምነትና ብዕለተ ሰንበተ ክርስትያን ሰለ ዝተፈጸመ ንቀዳሚት ሰንበት አይሁድ ኡብ ሰንበት ክርስትያን ቀይራታ።

ቀዳም ብሰንበት ተተኪአ ምኽንያቲ ክርስቶስ ካብ ሙታን ብመዓልቲ ሰንበት ሰለ ዝተንሥኤ ክንዝክር። ንሱ በታ ቀዳመይቲ መዓልቲ ናይ ሶሙን ካብ ሙታን ተንሲኡ። ንሰንበት ቀዳሚት ተኸቲላ አትመጽእ ሻምነይቲ ዕለት ሰለ ዝኾነት ነቲ ብናይ ክርስቶስ ትንሣኤ ዝተሰናደወ ሓዲስ ፍጥረት ክተመልክት ትርኩብ በዚ ንቀዳም ተኪአታ። ድጎሪ ትንሣኤኡ ብመዕልቲ ሰንበት ኡብ ልዕሊ ሓዋርያት ኡብ ጸራሓ ጽዮን ኡብ ኢየሩሳሌም ምስ ማርያም ተክኪሶም እንከለዉ መንፈስ ቅዱስ ዝወረደላ ማሕበር ክርስትያን ናብ ሓዲስ ሕይወት ዝተወልደትላ ንጽሕና ሓደስቲ ፍጥረት ዝኾናላ መዓልቲ ድጎነት ሰለ ዝኾነት ሰንበት ተባህለት። ነዚ ዓበይቲ ፍጻሜታት ኡብ እምነትና ተመርኩላ ቤተ ክርስትያን እምብአር ንመዓልቲ ቀዳም ኡብ ሰንበት ተኪአታ። ነዚ ለውጢ ዝገበሩ ሓዋርያት ባዕሎም ከምዝኾኑ ኡብ ግ.ሓ. 20:7 ይንገረና። ሰንበት አሚን ዝተባህለ መጽሓፍ ጎ.ኢ.ክ. ኡብ ክንዲ ግዝረት ጥምቀት ኡብ ክንዲ ሰንበት አይሁድ ሰንበት ክርስትያን ቅድስቲ ሠርዓልና ይብል። ቅዱስ ጳውሎስ ኡብ ቆላ 2:16 ብዛዕባ ብዓላት አይሁድ ክዛረብ እንከሎ ክርስትያን ብአኣቶም ትሑዛት ከም ዘይኮና ይዛረቡ።

ሰንበት ኡብ ትምህርቲ አበው።

ቅዱስ እግናጽዮስ ብዓል አንጻክያ ብ107 ዓ.ም. አቢሉ ዝሞተ ብዛዕባ ክርስትያን ክዛረብ እንከሎ "ክርስትያን ቀዳም አይኮኑ ዘኸብሩ መዓልቲ ጎይታ እዮም ዘኸብሩ፤ ኡብአ ጎይታና ካብ ሙታን ዝተንሰኣላ ዕለት እያ" (መልእኽቲ ናብ ማግነሲያን 9) ይብል።

ኡብ ራብዓ ክፍለ ዘመን ኡብ እዋን ሰደት ንክርስትያን ደው ዝብለሉ ዝነበረ አዋናት ቤተ ክርስትያን ብዛዕባ ኡብዓዕላ ሰንበት ከመይ ገርካ ምዃኑ ክትገልጽ ሕግታት ክተውጽእ ጀሚራ። መዓልቲ ሰንበት ሰለስተ ወይ ክልተ ዘይመጸ ክርስትያን ምእንቲ ክእረም ግዝያዊ ውገዛ ይወሃቦ ነሩ። ቅዱሴ ክሰምዑ ከምኡ ካብ ዝኾነ ሥራሕ ከዕርፉ ሕግታት ክወጽእ ጀሚሩ። ሰለዚ ሰንበት ርእሰ በዓልት ክትከውን ጀሚራ።

ነዚ ክትገብር ዘገደ ኸአ ሰለስት ምኽንያት አሎ።

- ንሳ ቀዳመይቲ መዓልቲ እያ እግዚአብሔር ንጸልጣትን ነገርን (matter) ቀይሩ ንዓለም ዘፈጠረላ ዕለት እያ። (ቅ. ዩሲጢኖስ ሰጣዕት 165 ዓ.ም.) ስለዚ ካብ ኩለን መዓልታት ዘያዳ ክትከብር ኣልኣ።
- ጎ.ኢ.ክ. መድኃኒና ካብ ሙታን ዘተንሰኣላ ዕለት እያ (ቅ. ዩሲጢኖስ)። ካብ ሞት ብመዓልቲ ሰንበት ተንግሉ። ትንግሉ ክርስቶስ ኣብ እምነትና ዘለዓለ ቦታ ኣልኣ። ክርስቶስ ዘይተንግሉ እንተ ዘኸውን እምነትና ብላሽ ምኾነ ነፋ ይብለና ቅዱስ ጳውሎስ።
- በዚኣ መዓልቲ መንፈስ ቅዱስ ኣብ ልዕሊ ሓዋርያት ብእምሳል ልሳን ሓዊ ዘወረደላ ዕለት እያ (ቅ. እሲዶር ብዓል ሰቪለ 636 ዓ.ም.)። ቀዳሲ ቤተ ክርስቲያን ዘመርሓ ኣብ ኩሉ ተልእኮኦ ዘኾነ መንፈስ ቅዱስ ብመዓልቲ ሰንበት ብሓንሳብ ተኣኪቦም እንከለዉ ወረድዎም።

ቤተ ክርስቲያን ብዛዕባ ሰንበት ነዚ ዘተ ጠቕሰ መሰረት ገራ ክተስተምህረና እንከላ “ካብ ኩለን ዕለታት ዘቐደመት፣ ካብ ኩለን በዓላት ዘለዓለት፣ ዕለት ጎይታ እሑድ ሰንበት እያ ትብለና። ቅዱስ እግናጽኖስ ዘኣንጸክያ ንሰንበት ኣመልኪቱ እንከስተምህር “እቶም ብልጣድ ጥንታዊ ሥርዓት ዚነብሩ ዘነበሩ፣ ካብ ሕጂ ንደሓር፣ ነታ በእኩን ብሞቱን ሕይወትና ዘተባረኹትላ ዕለተ እግዚእን ደኣምበር፣ ቀዳሚት ሰንበት ዘየኹብሩ ናብታ ሓዳስ ተስፋ ዘተሳገሩ እዮም” (ሓዲስ ት/ክ 2175) ይብል።

ብዕለተ ሰንበት ቤተ ክርስቲያን ኣብ ትምህርታ ምእመናን ኣብ ቅዳሴ ክመጽኡ ቃል ኣምላኽ ክሰምዑ ተስተምህር። ኣብ መዓልቲ ሰንበት እምብኣር ከመስግኑን ካብ ዘኾነ ግዙፍ ነገር ከዕርፋን ይግባእ። **ቅዳሴ ምስማዕ ዓቢ ግድነት እዩ።** ኣቲ ዘበለጸ ኣብ መስዋዕቲ ቅዳሴ ምስታፍ ምስ ካህን ክርስቶስን ምስ ህዘበ እግዚአብሔር ሓቢርናን ተወሃሂድና ቅዳሴ ብምልኡ ክንሳተፍን ስጋኡን ደሙን ክንቅበል እዩ። ብኣካል ኣብ ቅዳሴ ክንሳተፍ እንከሎና ንግቡእና ነግልእ ኣሎና። “ሰንበት እምብኣር ብመሰረት ሓዋርያዊ ትውፊት ፋሲካዊ ምስጢር ኣትኸብረሉ ዕለት እያ። ስለዚ ኽኣ ቀዳምነት ዚውሃብ፣ ብግደታ እትብዓል ዕለት ኮይና ኣብታ ኩላዊት ቤተ ክርስቲያን ክትሕሎ ይግባእ” (ሕገ ቐኖና ላቲን ቅ. 1246:1፣ ሓዲስ ት/ክ 2177)። ኣብ ቅዳሴ ኢ.ክ. ብኽልተ መገዳ ኣብ ማእከል ህዘቡ ይርከብ፣ ብቃል ወንጌሉን ብቅዱስ ቊርባን።

ሳልሳይ ትእዛዝ እንታይ ክንገብር ይእዝዘና።

1. ሓዲስ ት/ክ ቤተ ክርስቲያን ከም ዘነጸር “ብሰናብትን ብኻልእ ዘተቐደሰ እዙዝ በዓላትን ምእመናን **ኣብ መስዋዕተ ቅዳሴ ኪሳተፉ ግዲዳት እዮም**” (ሕገ ቐኖና ቊ 1247)። እዚ መምርሒ ኣብ ምዕራባዊ ላቲናዊ ስርዓት ዘኸተሉ ቀዳም ምሽት እውን ከም ናይ ሰንበት ቅዳሴ ይሕሰብ እዩ ኣብ ምስራቕ ግን ቅዳሴ ድሕሪ ፈረቓ ለይቲ ኣብ እዋን ጸም ኣርብዓ ከኣ ድሕሪ ቀትር ዝዓርግ እዩ ስለዚ ኩሎም ምእመናን ኣብ ቅዳሴ ክሳተፉ ትእዛዝ እዩ።

ምእመናን ካብ ቅዳሴ ሰንበት ከይሰምዑ ዘትርፍዎም ነገራት ዓቢ ሕግም ወይ ብዕድመ ሸምጊሎም ክኸዱ ዘይክእሉ እንተኾኑ ጥራሕ እዩ። ደይመደይ ኢሎም ነዚ ካብ ምፍጻም ዚጎድሉ ዓቢ ኃጢአት ይፍጽሙ። (ሓ/ት ቊ 2181)። ሓዲ ሰብ ኣብ ናይ ሰንበት ቅዳሴ ክሳተፍ እንከሎ ናይ ክርስቶስን ናይ ቤተ ክርስቲያንን ምኅኑ፣ ንክርስቶስን ንቤተ ክርስቲያንን እውን ምኅኑ ዜመስክረሉ እዩ። በዚ ኣቢሉ ኽኣ ናይ ቅድስና ኣምላኽን ናይ ተስፋ ድኅነቱ ምስክር ይኸውን።

ቅዳሴ ክትሰምዓሉ ኣብዘይትኸእል ቦታ እንተ ኣሎኻ እም ኣብ ከባቢኻ ዘኾነ ቆመስ ማለት ካህን ዘዩላ እንተኾነ ምእመናን ብዘክእል ንንግባት ሰንበት ብግልን ብሓባርን ኣንቢቦም ጸሎት ክገብሩ ይግባእ። ብመዓልቲ ሰንበት ፍሉይ ጸሎት ከዕርጉ ንኣምላኽ ዘኪርም ከሕልፍዎ ይግባእ። ኣብ

ወጻኢ ሃገር እንርከብ ምእመናን ናትና ስርዓት ዘለዎ እንተ ኾነ ዝበለጸ እንተ ዘይኮነ ኡብ ቀረባና ዘሎ ናይ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ዝኾነ ስርዓት ክንሳተፍ ኣሎና። እዚ ምኽሪ ኣይኮነን ትእዛዝ እዩ። እንተ ዘይፈጸምናዮ ክንናዘዘሉ ይግባእ።

2 ብመዓልቲ ሰንበት ካብ ዝኾነ ግዙፍ ስራሕ ምዕራፍ። “ብሰናብትን ብኻልእ ዝተኣዘዘ ዕለተ በዓላትን ንኣምልኾ እግዚአብሔር ካብ ዚዕንጸም ንዕለተ እግዚእን ካብ ዝተገብኤ ተሓጻሕ ዘትርፎም፣ ግብረ ምሕረት እንካብ ምፍጻም ዘባኹሮም፣ ኣእምሮን ግዙፍ ሥጋን (ኣካልን) ግቡእ ዕረፍቲ ከምዘይረክብ እንካብ ዝገብሮም ስራሓት፣ ምእመናን ኪኽልከሉ ይግባእ” (ሕጊኣቆናና ቍ1247)።

ኣብ ርድኢት ብዙሓት ምእመናን እዚ ናይ ሰንበት ግድነት ዝፈልጡ ኮይኑ ኣይርኣን። ሰንበት ኣብ እንዳ መስተ እንዳ ካልእ ክርስቲያን ክገብሮ ዘይግብኦ ቦታታት ኮንካ ምሕላፉ ርኡይ ነገር ኮይኑ ኣሎ። ገሊኦም ክፋኣት ሰባት ጸወታ ኣምሲሎም “ቀዳም ምኽር ሰንበት ስኽር ሰኑይ ብኾር እናበሉ” ክፍኡ መንፈስን ሓሳብን ዝዘርግሑ ኣለዉ። ኣብ ባህልና ምናልባት ካብ ባህሊ ኣይሁድ ዝተወሰደ እዩ ዝመስል ዝኾነ ነገር ኣብ ሰንበት ከይግበር ዝኽልክል ባህሊ ከምዝነበረ ኩላትና ሰብ ዕድመና እንፈልጦ እዩ። ዕንጨይቲ ምፋር፣ ኣኽሊ ምጥሓን፣ ሓሰር ምእታው፣ ብሓጺሩ ብዓል ምድፋር ኣይሓሰብዎን እዮም። እዚ ኣገባብራ ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ኮይኑ ግን እቲ ኣኽብሮት ሰንበት ቀዳምነት ከምዝወሃቦ ዝነበረ ክገልጸልና ይኽእል። ርግጽ ኢየሱስ ከም ኣይሁድ ሰንበት ከም ኣይሁድ ከይተንቀሳቐሰና ኮፍ ኢልና ወይ ደቂሰና ክንውዕል ድላዩ ኣይኮነን። ነቲ ካብ 38 ዓመት ማሲኑ ዝነበረ ሰብኣይ ምስ ኣሕወዮ ገለ ካብ ኣይሁድ ሰንበት ደፈርካ ኢሎም ክቐትልዎ ምስ ደለዩ “ኣብይ ክሳብ ሕጂ ይሠርሕ ኣሎ ኣነ ኣውን እሠርሕ ኣሎኹ” ኢሉ መለሰሎም። (ዮሐ 5:16~17)። ንመዓልቲ ሰንበት ብጽቡቕ ግብሩ ዘየኽብር ካብ ንነፍሱ ንሥጋኡ የድሉ ብድገነቱ ሽለል ይብል ማለት እዩ። ንድገነት ነፍሰና ዝተዋህበት ሕርይቲ ዕለት ኣብዘይ መዓልኣ ነውዕላ ኣሎና ማለት እዩ።

ብመዓልቲ ሰንበት ክንገብሮም ዝብዮኑልና ነገራት።

ኣርባዕተ ነገራት ብመዓልቲ ሰንበት ክንገብሮ ብያኔ ይውሃበና። **ሀ. ግድነት ዝኾነ ነገራት ካልእ ኣማራጺ ክንረኽቦሎም ዘይንኽእል።** ጽጉማት ድኻታት ሰባት ኣብ ዕለታዊ መግቦም ዝረኽቡሉ ክሰርሑ ግድነት እዩ። ንርእሶምን ንደቆምን ናይ ሕይወት ሕቶ ስለ ዝኾነ ክሰርሑ ይፍቀደሎም። ሓረስቶስ ብመዓልቲ ሰንበት ንኣብነት ኣንበጣ እንተ መጻ ወይ ባርዕ ሓቂ እንተ መጻ ክከላኽሉ ክሰርሑ ይክእል። ንህዝቢ ዘገልግሉ ንኣብነት ቤት ዕዮ ህብስቲ፣ ኣብ መገዳዳዚ ህዝቢ ዝሰርሑ ኩሎም ኣብ ኣገልግሎት ህዝቢ ዝሰርሑ ፍሉይ ፍቓድ ክውሃቦም ይክእል። **ለ. ኣብ ስርዓተ ኣምላኾ ብዘርኢ ዝሰርሑ፣** ንኣብነት ኣብ ቤተ ክርስቲያን ዝሰርሑ፣ ኣብ መቓብር ዝሰርሑ፣ ዝኾነ ኣብ ኣገልግሎት ህዝቢ ዝሰርሑ ብፍሉይ ፍቓድ ኣቡኖም ብያነ ክውሃቦም ይግባእ። ኣቡን ከም ጓሳ ህዝቢ መጠን ንዝኾነ ስራሕ ምስቲ ኣድላይነቱን ጥቕሙን ርእዮም ኣብኡ ንዝሰርሑ ፍሉይ ብያኔ ክህቡ ይኽእሉ።

ናይ ሰድራ ቤት ጸገማትን ግድነታትን፣ ኣገዳሲ ናይ ማሕበራዊ ኣገልግሎት ጉዳያትን ካብ ናይ ዕረፍቲ ሰንበት ትእዛዝ ንምብያን ብቑዕ ምኽንያት ክኾኑ ይክእል። ካልእ ዘይጠቐም ምኽንያት እናገበርካ ንትእዛዝ ክርስቶስ ዘይምስማዕ ኣብ ቅድሚ ኣምላኽ ዘሕትት ኃጢአት ንገብር። ክንሰሓሉ ክናዘዙ ግድነት እዩ። ሰባት ባዕላቶም ብቑዕ ምኽንያት ኢሎም ካብ ቤተ ክርስቲያን ከብኩሩ ኣይፍቀደሎምን እዩ።

አብ ዕለተ ሰንበት ክነዘውትሮ ዝግባእ መንፈሳዊ ነገራት፡

ምእመናን ኩሎም ንዕለተ ሰንበት ብሰናይ ግብርን ብፍላይ ናይ ምሕረት ሰራሕ እናገበሩ ከሕልፍዎ ትሑዛት እዮም። ካብ ጥንትን ብትውፊትን ከም ዝጸንሑን አብ ክርስትያናዊ መንፈሳውነት ዝተመሰረተ ብዕለተ ሰንበት ዝግብረ ሰናይግብሪ ብትሕትና ንዝፍጸም አገልግሎት ሕሙማትን ምግዳራትን ሽማግሌታትን ዝተወፈየት እያ። ብዕለተ ሰንበት ክርስትያን ምስ አምላኽ ተራኹሮም ብፍሉይ ብኻልእ መዓልታት ክገብርዎ ዘይክእሉ መንፈሳዊ ነገራት ከም ብኡስ ምዕራቕ ሕሙም ምብጻሕ ንሰኡን ምሕጋዝ አብ ብፍቓድ ቆመስ ተመስሪቶም ሓደ ፍሉይ ነገር ክገብሩ እንከለዉ ዓቢ ጥቕሚ አልኦ። ብመዓልቲ ሰንበት ብኃጢአትካ ምንዛዝ እሞ ምስ አምላኽን ሰብን ምሉእ ዕርቂ ገርካ ምውዓል ካብቲ ቀንዲ ብመዓልቲ ሰንበት ክንገብር ዝግብእና ነገራት እዩ።

ዕለተ ሰንበት እምብኣር አብ ኩላ ቤተ ክርስትያን ክትብዓል ግድነት እዩ። ከምኡ ካልኦት በዓላት ልደት ጥምቀት ዕርገት፣ ጽንሰታ፣ ፍልሰታ ኩሎም ቤተ ክርስትያን ክነብዕሎም ዝእዘዙቶም ክንብዕሎም ትሑዛት ኢና። ጉባኤ ጳጳሳት ወይ ሲኖዶላት ብስምረት መንበረ ጴጥሮስ አብ ትሕቲኦም ዘሎ ህዝቢ ፍሉይ ብያኔ ክገብሩሉ ይክእል። ንገሊኡ ብዓላት አብ ሰንበት ክቕደርዎ ይክእል ከምኡ ንገሊኡ ከም ዓቢ ብዓል ከይብዓልዎ ክሓልፍ ይኽእል።

ብመዓልቲ ሰንበት እምብኣር መስዋዕቲ ቅዳሴ ክነዕርግ ትእዛዝ እዩ። ካብ ዝኾነ ሰራሕ ንአምላኽ ከይነምልኽ መኽላእታ ዝኾነና ነገራት ክንትንቀቅ አሎና። ብመዓልቲ ሰንበት ብነፍሰን ብሥጋን ክነዕርፍ ይግባእ። ብሓንሳ ኮይኖም ምእመናን ቅዳሴ ከዕርጉ እንከለዉ ካብኡ ዝሓይሽ ነገር የለን እዚ ኸእ እዩ ሳልሳይ ትእዛዝ እዘዞ። አብ ስልጣንን ምምሕዳር ህዝብን ዝርከቡ ሰብ ስልጣን ንህዝቢ ነጻነት ቅዳሴ ክሰምኡ ክህብዎም ቤተ ክርስትያን ደጋጊጣ ትምሕጻን። ዝኾነ ክርስትያን ብዝኾነ አካል ካብ ምስግዕ ቅዳሴ ብዝኾነ ምኽንያት ክኽልከል አይግባእን እንተ ዘይኮነ መሰረታዊ መሰል ነጻነት ይንፈግ አሎ ማለት እዩ።

መዓልቲ ጎይታ ዝኾነ ሰንበት ክነኽብራ መንፈሳውን ሥግውን ረብሓ ክንረኽበላ እሞ ምስ አምላኽና ምሉእ ሰላም ዕርቂ ገርና ክንጉግዝ ምቹእ ኩነት ስለ እትፈጥረልና ኩልና አብዚ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ዓመት እምነት ኢሎም አዊጅምልና ዘለዉ እምነትና ክነሔድስ እሞ ሰንበት እቲ ሓቀኛ መልክዓ እትለብሱሉ ኩነት ክንፈጥር እምነትና ሕያው ገርና ንደኻሞምን ዘንጊያምን ዘለዉ ከነበራብሮም ትሑዛት ኢና።

ኦ ምአላኽ ኩሉ እትህብ ንሰኻ ኢኻ እሞ ትእዛዛትካ ክነኽብር ሓግዘና ኢናበልና ንለምን ትእዛዛቱ ክንፍጽም ጸጋን ክእለትን ክህበና ንለምኖ ነዚ የብቅዓና።

አባ ንጉሠ ፍሥሓ